

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon yhdysvaltojen välinen politiikkaa, taloutta ja yhteistyötä koskeva strateginen kumppanuussopimus: allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen

Sopimuksen tausta

Euroopan unionin ja Meksikon suhteet perustuvat vuonna 2000 voimaantulleeseen kauppaja yhteistyösopimukseen (nk. Globaalisopimus, SopS 64 ja 65/2000). Voimassa oleva kauppaja yhteistyösopimus on monilta osin vanhentunut. Olosuhteet ovat muuttuneet, ja molemmat osapuolet ovat tehneet sopimuksen voimaantulon jälkeen pidemmälle meneviä kauppasopimuksia muiden osapuolien kanssa.

EU ja Meksiko päättivät EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön välisen huippukokouksen (EU-CELAC huippukokous) yhteydessä Santiago de Chilessä 26.1.2013 ryhtyä tarkastelemaan mahdollisuuksia globaalisopimuksen uudistamiseksi. Modernisoinnin mahdollisuuksista ja näkymistä laadittiin yhteiset tavoitelinjaukset (Joint Vision Report), jotka hyväksyttiin EU-Meksiko huippukokouksessa kesäkuussa 2015.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 4. toukokuuta 2016 päätökset, joilla Euroopan komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja valtuutettiin neuvottelemaan Meksikon kanssa kokonaissopimuksen korvaavasta, uudistetusta sopimuksesta.

Neuvottelut käynnistettiin virallisesti toukokuussa 2016. Neuvottelujen yhteydessä kuultiin neuvoston Latinalaisen Amerikan ja Karibian työryhmää (COLAC). Kauppaa koskevista sopimuksen osista kuultiin kauppapoliittista komiteaa.

Sopimuksen keskeinen sisältö (ml. eduskuntakäsittely)

Neuvottelut poliittisesta ja yhteistyötä koskevasta pilarista saatiin päätökseen vuonna 2018, ja kauppaa ja investointeja koskevasta pilarista päästiin sopimukseen 17. tammikuuta 2025. Kauppaneuvotteluja käytiin kahdenvälisten suhteiden koko potentiaalinen hyödyntämiseksi ja nykyisiin maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamiseksi.

Neuvottelutulos koostuu kahdesta oikeudellisesta välineestä:

- 1) sekasopimuksena tehtävä politiikkaa, taloutta ja yhteistyötä koskeva strateginen kumppanuussopimus (jäljempänä ”uudistettu kokonaissopimus” tai ”kumppanuussopimus” – Modernised Global Agreement), johon sisältyy a) poliittinen ja yhteistyötä koskeva pilari sekä b) kauppaa ja investointeja koskeva pilari (johon sisältyy sijoitussuojaa koskevia määräyksiä), ja
- 2) unionisopimuksena tehtävä väliaikainen kauppasopimus, jäljempänä myös ”ITA-sopimus” (Interim Trade Agreement), joka kattaa kaupan ja sijoitusten vapauttamisen.

Uudistetulla kokonaissopimuksella luodaan johdonmukainen, kattava, ajantasainen ja oikeudellisesti sitova kehys EU:n ja Meksikon välisille suhteille. Sillä vahvistetaan strategista kumppanuutta, lisätään poliittista vuoropuhelua sekä syvennetään ja tehostetaan yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kysymyksissä. Samalla uudistettu kokonaissopimus edistää kauppaa ja investointeja laajentamalla ja monipuolistamalla talous ja kauppasuhteita.

Uudistettuun kokonaissopimukseen sisältyy ensimmäistä kertaa kansalaisyhteiskunnan kuulemismekanismi, joka on ulotettu koskemaan koko sopimusta, jotta molempien osapuolten kansalaisyhteiskunta voi ilmaista näkemyksensä kaikista sopimuksen määräyksistä.

Uudistettuun sopimukseen sisältyy uudelleentarkastelulauseke, jonka mukaan sopimuksen tietyistä osista voidaan keskustella uudelleen kolmen vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta.

Uudistettu sopimus on jaettu neljään osaan:

- Sopimuksen tavoitteet ja yleiset periaatteet esitetään I osassa (Yleiset määräykset)
- Poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö esitetään II osassa (Poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö)
- Kauppa ja sijoitustoiminta esitetään III osassa (Kauppa ja sijoitustoiminta). Tämä osa koostuu monista tavoitteista: Varmistetaan maatalous- ja kalastustuotteiden viennin laaja markkinoillepääsy ja parannetaan sääntöjä; Yksinkertaistetaan alkuperäsääntöjä; Nykyaikaistetaan ja yksinkertaistetaan rajamenettelyjä; Varmistetaan kaupan ja liiketoimintaedellytysten oikeudenmukaisuus; Edistetään kriittisten raaka-aineiden kauppaa ja niihin tehtäviä investointeja; Varmistetaan kestävyys ja sukupuolten tasa-arvo; Otetaan huomioon pienten yritysten tarpeet; Luodaan mahdollisuuksia palveluntarjoajille ja säännöt digitaaliselle kaupalle; Edistetään investointeja; Varmistetaan läpinäkyvä ja vastuullinen riitojenratkaisu investointituomioistuinjärjestelmän avulla; Mahdollistetaan osallistuminen Meksikon julkisiin tarjouskilpailuihin; Parannetaan innovoinnin ja luovan työn suojaa; Varmistetaan, että turvallisilla maatalouselintarvikkeilla käydään kauppaa ilman tarpeettomia terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevia rajoituksia; Varmistetaan, että tekniset määräykset, standardit ja vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyt ovat syrjimättömiä eivätkä luo tarpeettomia esteitä kaupalle; Varmistetaan avoimuus ja hyvät sääntelykäytännöt; Luodaan nykyaikaiset valtioiden väliset riitojenratkaisumenettelyt
- Sopimuksen institutionaaliset ja loppumääräykset esitetään IV osassa (Institutionaaliset ja loppumääräykset).

Sopimusneuvotteluista on annettu tietoa eduskunnalle perustuslain 97 §:n mukaisesti E-kirjeellä E 91/2015 vp ja E-jatkokirjelmä EJ 20/2017 vp sekä perustuslain 96 §:n mukaisesti U-kirjelmällä U 65/2017 vp.

Sopimuksen allekirjoittaminen, väliaikainen soveltaminen ja voimaantulo

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon yhdysvaltojen välinen politiikkaa, taloutta ja yhteistyötä koskeva strateginen kumppanuussopimus on EU-jäsenvaltioiden allekirjoitettavissa Brysselissä Coreper II-kokousten yhteydessä 6.5. tai 13.5.2026. Sopimuksen viralliset kieliversiot eli lopulliset sopimustekstit EU:n kaikilla virallisilla kielillä (ml. suomeksi ja ruotsiksi) valmistuvat vasta 23.4.2026. Oheinen sopimusteksti on viimeisin EU:lta saatu suomenkielinen (epävirallinen) käännös. Sopimusteksti ei siten ole lopullinen muotoilujen osalta, mutta vastaa sisällöltään lopullista.

Neuvoston päätös Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon yhdysvaltojen välisen politiikkaa, taloutta ja yhteistyötä koskevan strategisen kumppanuussopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta ja sen väliaikaisesta soveltamisesta hyväksyttiin COLAC:ssa 10.2.2026. EU:n allekirjoituspäätös on tarkoitus hyväksyä Coreperissa ja neuvostossa toukokuun alussa.

Sopimuksen allekirjoittamisesta järjestettiin lausuntokierros loppuvuodesta 2025. Lausuntoja pyydettiin ministeriöiltä ja Ahvenanmaalta. Sopimuksen allekirjoittamiselle ei nähty esteitä.

Kuten edellä on todettu, sopimus on jaettu laajempaan kumppanuussopimukseen (MGA) ja väliaikaiseen kauppasopimukseen (ITA), kuten tehtiin myös Chile- ja Mercosur-sopimusten kohdalla. EU allekirjoittaa ITA-sopimuksen unionisopimuksena samanaikaisesti

kumppanuussopimuksen kanssa. ITA-sopimuksen voimassaolo päättyy ja se korvataan kumppanuussopimuksella tämän tultua kokonaisuudessaan voimaan, kun kaikki osapuolet, ml. kaikki EU:n jäsenvaltiot, ovat sitoutuneet siihen sisäisten menettelyidensä mukaisesti.

Sekasopimuksena tehtävän kumppanuussopimuksen voimaantulo edellyttää, että kaikki unionin jäsenvaltiot, unioni itse ja Meksiko saattavat päätökseen tarvittavat sisäiset menettelynsä sopimukseen sitoutumiseksi. Tämä prosessi voi kestää vuosia. Jotta uudistettua kumppanuussopimusta voitaisiin soveltaa varhaisessa vaiheessa, tarkoituksena on, että sopimuksen tiettyjä osia sovellettaisiin väliaikaisesti unionin ja Meksikon välillä ennen sopimuksen voimaantuloa.

Kumppanuussopimus sisältää alustavan arvion mukaan lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja näin ollen Suomessa sopimuksen hyväksyminen tulee edellyttämään eduskunnan suostumusta ja voimaansaattamista lailla.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että Tasavallan Presidentti valtuuttaa suurlähettiläs Jori Arvosen tai hänen estyneenä ollessaan ulkoasiainneuvos Lauri Hirvosen allekirjoittamaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon yhdysvaltojen välisen politiikkaa, taloutta ja yhteistyötä koskevan strategisen kumppanuussopimuksen.